

НІКІФОРОВ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОГОСПОДАРСЬКИХ (ПУБЛІЧНИХ) ГАРАНТІЙ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Чинний Господарський кодекс України (далі – ГК України) встановлює, що з метою нейтралізації несприятливих наслідків від кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності законом може бути передбачено обов'язок комерційних банків, страховиків, акціонерних товариств та інших суб'єктів господарювання, які залучають кошти або цінні папери громадян і юридичних осіб, передавати частину своїх коштів для формування єдиного страхового фонду публічної застави [1].

Положеннями цієї статті передбачено, що такий фонд публічної застави створюється шляхом обов'язкової сплати власних коштів комерційними банками, страховиками, акціонерними товариствами та іншими суб'єктами господарювання, які ведуть діяльність пов'язану з залученням коштів або цінних паперів громадян і юридичних осіб.

Національне законодавство в певних сферах господарювання регулює створення фондів коштів, які спрямовуються на нейтралізацію несприятливих наслідків, зокрема, на відшкодування збитків, що виникли в результаті негативних наслідків діяльності фінансових установ. Прикладом такого фонду є Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО), який створений з метою забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку в Україні.

Так, статтею 3 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» встановлено, що фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб і виведення неплатоспроможних банків із ринку, їх ліквідації у випадках, установлених цим Законом [2].

При цьому сукупність відносин, що регулюються Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» становить систему гарантування вкладів фізичних осіб, суб'єктами яких є сам ФГВФО, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, банки та вкладники (п. 15 ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Таким чином в основі системи гарантування вкладів фізичних осіб та діяльності ФГВФО лежить публічний інтерес, який направлений на захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України.

Забезпечення захисту прав і законних інтересів вкладників банків реалізується через гарантування ФГВФО кожному вкладнику банку на відшкодування коштів за його вкладом. Так, ФГВФО відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом на день початку процедури виведення ФГВФО банку з ринку, але не більше суми граничного розміру відшкодування коштів за вкладами, встановленого на цей день, незалежно від кількості вкладів в одному банку. Сума граничного розміру відшкодування коштів за вкладами не може бути меншою 200000 гривень.

В той же час, аналізуючи правовідносини, які виникають між ФГВФО та кожним вкладником банку, виходить, що класичному розумінні забезпечення виконання зобов'язань відсутнє. Для прикладу, в бюджетному законодавстві закріплено поняття гарантійного зобов'язання як зобов'язання гаранта повністю або частково виконати боргові зобов'язання суб'єкта господарювання – резидента України перед кредитором у разі невиконання таким суб'єктом його зобов'язань за кредитом (позикою), залученим під державну чи місцеву гарантію. При цьому державні гарантії можуть надаватися виключно у межах і за напрямками, що визначені законом про Державний бюджет України, на підставі: рішення Кабінету Міністрів України – для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України; міжнародних договорів України – для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України. Державні (місцеві) гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом та з оформленням в письмовій формі правочин щодо надання державної (місцевої) гарантії [3].

Фактично загальногосподарські (публічні) гарантії виконання зобов'язань шляхом створення єдиного страхового фонду публічної застави, на прикладі ФГВФО, являє собою публічну гарантію з публічного зобов'язання і даний вид зобов'язань відрізняється від всіх інших саме тим, що ніяк не пов'язаний з первісним зобов'язанням (банківським вкладом) та закріплює обов'язок єдиного страхового фонду публічної застави виконання зобов'язання за боржника.

Таким чином, господарсько-правова форма такого явища під назвою «загальногосподарські (публічні) гарантії» і сукупність імперативного та диспозитивного методів регулювання створює специфічну правову природу публічної гарантії, яка відрізняється багатofункціональним характером і при явні перевазі публічного інтересу, який зачіпає приватні інтереси.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV – [Електронний ресурс] // Режим доступу// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1419>

2. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. – [Електронний ресурс] // Режим доступу// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n348>.

Ключові слова: зобов'язання, публічні зобов'язання, фонд, публічна гарантія, комерційні банки, страховики.

Ключевые слова: обязательства, публичные обязательства, фонд, публичная гарантия, коммерческие банки, страховщики.

Key words: obligations, public obligations, fund, public guarantee, commercial banks, insurers.